

Ötlető: NÉMETH ANIKÓ

Ötletés ideje: 1981.

TART.: MÉHÉSEK (pölyvona)

---

12 lap, 3 rajz, 2 lap melléklet

FÖLDRAJZI MUTATÓ: MARCALI

SAK. MUTATÓ: V.

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁROMÁS

ATVÉNYTVE AZ ~~EGYS~~ NA-33/83-as TÉTELE ALÓL.

P.211 / 81

— B i r á l a t —

Németh Anikó: Méhészeti pályázat

NA-1651.

Néprajzi adattár

Ifjusági tagozat, 16 lap

A pályázó egy nagyon szép foglalkozással a méhészkedéssel ismerttet meg bennünket, de nem az ősi, hanem a mai változával. A dolgozat elején kiemeli, hogy az édesapja mellett szerezte azokat az ismereteket amelyeket közöl, illetve saját megfigyeléseit veti papírra.

Először a kaptárak fajtáival, majd egy méh család felállásával ismeretet meg bennünket. Részletesen ír a családba tartozók munkájáról és azok szerepéről.

"A naponta tojt peték ..." / 1 lap/ a naponta lerakott peték a helyes kifejezés. Pontos számadatokkal támasztja alá a méh anya " termelékenységét" , amelyeket nem tudom honnan merített. Éléményszerűen írja le a méhek táncait , amely biztosan egyéni megfigyeléseinek eredménye. A méhészetben használatos fogalmakkal részletesen megismerkedhetünk és kitér azok népi elnevezésére is .

Ezek után a pályázó a méhészkedés gazdasági oldalával és a vándoroltatásra vonatkozó fogásokkal ismeretet meg bennünket. A dolgozat utolsó szakaszában kitér a méhészkedés eszközeire , a beteleltetés körülményeire és a méheknél előforduló betegségekre.

Összegezve: A dolgozat néprajzi értéket nem hordoz, mivel nem az ősi foglalkozás tárgyi és szellemi /ismeret/ anyagát dolgozta fel , hanem a mait. A dolgozat mind esztétikailag, mind stilisztikailag nagyon sok kívánni valót hagy maga után. / gyakori szóismétlés, egyes gondolatokra való ismételt visszatérés stb./ . A helyesírási hibák / gépelési hibák/ az egész dolgozatot végig-kísérik, amelyeket gépelés után ki kellett volna javítani.

Javaslat: A méhészkedés mint témaválasztás nagyon jó, hiszen már az elején említettük, hogy egy ősi foglalkozás megismeréséhez vezethetne bennünket. Ezért javasoljuk, hogy utbaigazításaink alapján próbálja felgyűjteni a környezetében fellelhető ezzel kapcsolatos emlékanyagot. Már őseink is foglalkoztak méhekkel a vádon élő méhektől gyűjtötték be a számukra fontos anyagot. Később áttértek a kaptáras tenyésztésükre, amely jövedelmi forrásukká is vált. Megyénkben is voltak olyan falvak amelyk híressé váltak méhészetükről. Kérjük, hogy próbáljon meg ezen az úton elindulni, amelyhez segítségünket felajánljuk.

Kapitány Orsolya
Kapitány Orsolya

P. 211 / 81

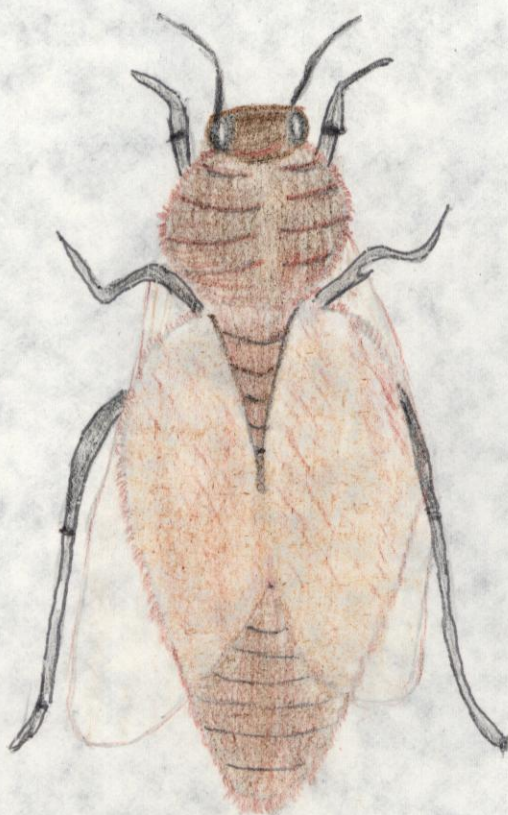
Szakoktató: Gál József
Mancali László János Gimnázium

NÉMETH ANIKÓ

I/C

MÉHÉSZETI PÁLYÁZATA

A pályázatomban méhészeti megfigyeléseimről számolok be.

Megfigyeléseimet kb. két éve végzem. Ugyanis Édesapám nyolc éve foglalkozik méhészettel. Hivatali ténykedése mellett nagyon kedveli ezt a "mesterséget", ami kikapcsolódást jelent a számára. Igaz néha kis fájdalommal jár, de teszi, mert szereti a kis hártvás szárnyu rovarokat. Hasonlóképp magam is "rokon-szenvezek" a méhekkel.

A továbbiakban ismertetem tanulmányomban a megfigyeléseim útján szerzett tapasztalataimat s előbbi ismereteimet: Már az Ősember felfigyelt az erdő odvas fáiban tanyázó vadméhekre. Régen tudja az ember, hogy ezt a hártvás-szárnyú rovarot érdemes tenyészteni. Igazán megszelidíteni még máig sem tudja, de kaptárakban jobb helyet biztosít számukra, mint faodvadban.

Nálunk régebben hátsó kezelésű állókaptár, majd a rakódókaptár és az elég kisméretű egysoros fekvőkaptár terjedt el. Mivel az elég hosszú időn keresztül használt kaptárak sem nagyságuknál, de egyébként sem feleltek meg az akkori s a későbbi kívánalmaknak még úgysem. Boczonádi Szabó Imre méhészről származik a nagyméretű keret és a felsőkezelésű nagykaptár bevezetése, mely jelentős hatással volt a magyar méhészetre. A róla elnevezett a most már alaposabb, nagyméretű vándorkaptár elősegíti a nagyüzemi méhészetet hazánkban. Édesapámnak is a fent említett, már korszerű kis és nagyméretű kaptárai vannak. Tehát huszonkét kaptárunk közül egy kis Boczonádi tizenöt keretes, a többi huszonegy pedig nagy Boczonádi huszonnégyszeres keretes. Így van összesen negyvenhárom család méhünk, azaz

A méhészkedés nem igényes foglalkozás, nem igényel nagy helyet. A Méhek munkája több kilométerre terjed, nem szorítkozik a méhész kertjére. Befektetés nélkül azonban korszerű méhészetet alapítani nem lehet. A méhészkedést először terheli a méhcsaládok ára, másodsor a kaptár, melyet az ügyes méhész maga is elkészítheti s ebbe helyezi el a méhcsaládot. A család a szaporító anya ivadéka; a herék és dolgozók. A herék a him méhek. Egy egészséges anya naponta kb. 1.000-1.500 petét rak le. A dolgozók feladata a kaptár rendbentartása, szellőztetése, fejlődő testvéreik etetése, gyűjtik a nektárt és virágpózt. A herék nem gyűjtenek, közülük egy termékenyíti meg az anyát. A naponta tojt peték száma függ az anyától, az évszaktól, a gyűjtéstől vagy a gyűjtéspótló etetéstől, s az üres sejtek számától. A közepes anyáknapi legnagyobb teljesítménye: 1.000-1.500 pete körül van. A kiválóbb anyák teljesítménye egy ideig 3.000 pete körül lehet. A petésés január végén, február elején szokott megindulni és szeptember, októberben szűnik meg. A nyugtalanul telelő családok egész télen is fiasítanak. Az anya kétféle petét tojik. Megtermékenyített petéből nőstény/anya, munkás/. A még nem termékenyítettből pedig him/heré/lesz. A herék tehát csak anyja és nagyapja van, de apja nincs. Kivételesen munkás méh is potózhathat /álanya/, de csak párzás nélkül. Petéiből tehát here fejlődhet. Az anya rendszeren egész életére csak egyszer párzik. A here elpusztul. A nagy erős családokban nyáron egy anya, 4.000-5.000 here, 70.000-80.000 dolgozó él. A méhanya 3-4 évig él. A dolgozó nyáron hat hétig máskor néhány hónapig él. A here kb. 1. hó-

Mint mondtuk is, hogy a dolgozó méh nektárt és virágport gyűjt, mert teste virágpór gyűjtésére alkalmas. Nyelvével felnyalja a nektárt és mézhólyagjába szívja. A nektár még nem méz, azt a méh készíti azzá. A méhek hátsó lábukkal gyűjtik a virágpórt. Akefécskével a szőrös testükre tapadtvirágpórt lekefélik és a másik láb kosárcájába tolják. A virágpórt leginkább a jó és sok virágpórt tartalmazó növények virágaiból gyűjtik. A legkitünőbb mézelőkhöz tartozó akácvirág és legértékesebbek azok a virágok, melyekből egyszerre sok nyilik egymás közelében, pl. gyümölcsvirág, tarlóvirág, nagyobb területen termelt gazdasági növények/repce, fehérhere, baltacim, somkoró, napraforgó/, nagy erdei kaszálló vagy legelő virágai. A méhészt "tömegvirágzásról" beszél olyankor. A gyéren található mézelőnövények akkor fontosak, ha virágzásukkor nincs jelentősebb. Arra jók, hogy a család napi szükségletét fedezzék, bővebb gyűjtésekköz a hézagot kitöltik, a petezés ne esökkenjen, a család fejlődjék, de főlőleges méz ritkán jut belőlük. /5-ös kép/

A Méhészetnél, mint érdekességet említem meg, a gyűjtők jelbeszéde: tánc. Ha a szabadban méz vagy cukorszörp csöppen el, egy ideig nemigen törődnek vele a méhek. Elég azonban egy méhnek rábukkanni, hogy nemsokára csapatostul keressék fel. Az első méh tehát közölni tudja társaival a lakoma helyét. Hasonlóképpen jelzik a méhek azt is, hogy valahol nektárt vagy virágpórt adó növényre bukkantak. A jelzés módja most is a tánc. A méh a lépen sajtáságos tánchoz hasonló mozgással hívja fel társai figyelmét fölfedezésre. Jógyűjtéskor, könnyen a táncot megfigyelni, ha a kaptárból kivett lépet csendesen, füstölés nélkül tartjuk. A méh közlő képessége a következőkre terjed ki:

I. A felfedezett élelem minősége és mennyisége. A méh csak akkor táncol, ha bőséges és elég sűrű élelem forrása bukkant. Ha később a nektár kimerül a tánc megszűnik.

II. A táncos a virág illatával jelzi, mire bukkant. Társai ugyanolyan illatu virágot keresnek. A táncos a virág illatát kétféleképp közli: a./ A gyűjtéskor testéhez tapadt illatával. b./ Időnként félbe hagyja a táncot és társait mézhólyagja illatos nektárjával kínálja. A távolból gyűjtő méh teste repüléskor sokat veszít virágillatából. A méh a tánc változataival a gyűjtőhely távolságát kb. 100 m. pontossággal közölni tudja. Akár nektárt, akár virágpórt talált, kétféle tánc van: körtánc és riszálótánc. Ha a gyűjtenivaló legfőljebb 50-100 m-re van a kaptártól körtáncot jár, azon túl riszálótáncot. Még nagyobb távolságot pedig a riszálás sebességével fejezi ki. A közeli gyűjtőhelyet jelző körtáncor a lépen kicsi körben tipeg, egyszer jobbra, aztán balra keringve. Néhány társa árutánozza. A távoli gyűjtőhelyet jelző riszálótáncor a méh a lépen nyolcalt ir le: félkörbe szalad, aztán egyenes irányban visszatér a kiinduláshoz, onnan pedig ellenkező irányban ir le félkört. Ezt ismétli egymásután sokszor. A virágnál tartózkodó méh is jelt tud adni közelben tartózkodó társainak. Potroha hátán az utolsó gyűrűjénél levő "illatozó mirigyből" illatot juttat a levegőbe, társai csalogatására. A leírt nektár-virágpórgyűjtő táncon kívül a méheknek más tánc is van pl.: a vizgyűjtőméh is táncal hívja föl társai figyelmét a vízre.

Polytatva a méhek különleges táncát a "borbélytáncot" az a méh járja, mely testének nehezen elérhető részeit: tora hátát vagy a tor és potroh közötti hajlítást akarja lábaival megtisztítani. Helyben marad, de potrohát erősen rázza, közben testét lábaival keféli. Valamennyi méh/várakozik, illetőleg vállalkozik a borbély szerepére: szőrös nyelvvel és rágóival megtisztogatja. A rajzó méheknek jelző táncuk van. A rajkürtből kémek indulnak szállás keresésre.

A méhek örökölt tulajdonsága a rajzás. Mindenkor a rajzásnak más és más oka van. Éspedig: "Anyaváltáskor"-Kiköltözéskor.

I. Anyaváltáskor a család csak új anyát nevel, de együtt marad a régi lakásban. A régi anya elpusztul, vagy az új párzik és petézni kezd. Nem ritkaság, bizonyos ideig mindkettő él együtt. A család anyaváltással az öregedő vagy rossz anyát szokta kicserélni.

II. Kiköltözéskor a család valamennyi méhe elhagyja az anyával együtt a kaptárt. Új anyát nem nevel. A kiköltözés leggyakoribb oka az éhezés, sokszor pedig a tulságosan napsütötte kaptár, bűzös lakás, betegség. A kiszállt család rajmódjára fára kapaszkodik. Koldusrajnak, éhrajnak is nevezik.

Van a rajzásnak a nálunk nem igen gyakori fajtája a "Nászraj". Ha amnász repülésre kiszállt új anyát heréken kívül munkáméhek nagyobb csoportja is kíséri. A különvállás csak ideiglenes: a párzott anya és kísérete visszatér a családba. A rajzó vagy rajzott család neve "anyacsalád". A távozó nép neve "r a j". Népies neve a rajzásnak; "eresztés". Miután a rajzás a méhek örökölt tulajdonsága, egyik törzs hajlamosabb rá, mint a másik. Hajlamuk megnyilatkozását sokféle hatás segíti. Nem ismerjük még ezeket mind, de többször szerepel közöttük a zsufoltság és a fiatal méhek ki nem elégített munkavágya. A zsufoltságnak főképpen a fészekben kell jelentkezni. Beköszönhet közepes fejlettségű családokban is és olyankor is, amikor a kaptár egy része még üres. Ha pl. a méhek a fészket mézzel erősen körültömik és az anya tovább terjeszkedni nem tud, a fészek éppen úgy megszoruló és a zsufoltság érzése éppen úgy fölébred, mintha a fészek elfoglalt részén tullelő léek hiányoznának. A fiatal méhek ki nem elégített munkavágya rendszerint azt jelenti, hogy az etetésre hivatott fiatal méhek nem találnak elég etetésre szoruló álcát. A fiasítást etető méhek korosztály közel van a viasztermelő méhekéhez. Kedvezőtlen a rajzása, ha a családnak bő alkalmja van építésre, mert a fiatalok munkát találnak. A rajzás ideje rendszeren a méhek nyári életének kiterjeszkedő szakasza bőséges gyűjtéskor és jó időjárásakor. Néhol pl. füzes vidéken vagy repcén már áprilisban kezdődik a rajzás, legtöbbször azonban május második felétől június végéig terjed. A tulságosan későre tolódott rajzás nem kívánatos, mert a rajok nem boldogulnak. A rajzásra érett méhcsalád anyabölcsőt épít. A bölcsőket az anya fokozatosan bepetézi, úgyhogy a fiasítás korában néhány napos különbség szokott lenni. A bölcsők száma 10-40 kb. a legidősebb anyaalca bölcsőjének befödésekor a munkások és a herék egy része a régi anyával együtt kiszáll a kaptárból: ez az első raj. A munkások utravalóul mézet szoktak magukkal vinni. Ha az időjárás kedvező, a legelő jó a család több rajt is ereszthet. Ezeket a rajokat utórajnak nevezzük.

Arról is kellene beszélni, hogy vannak sokan, akik nagy vonalakban ismerik a méhészkedést, mindennel nincsenek tisztában. Az esetleges nehézségek és néha előállott avagy közbejött sikertelenség folytán kedvüket veszítik avagy véglegesen lemondanak a további méhészkedésről. A sikertelenségnek mindenkor megvannak a sajnálatos komoly okai. Éber figyelemmel kísérem Édesapám erőfeszítéseit, munkáját, kísérletezéseit s nem sikerélményben van része. Kedvét egyenlőre nem veszti, tovább szorgoskodik; javít újból próbálkozik, tanácsot igényel s azt magáévá teszi, változtat a hibákon: Bámulatos s csodálatra méltó ez a nagy törekvése. Amint kis ideje engedi siet a méhesbe, szorgalmas állatai, övéi közé. Ha hosszabb időt tölt közöttük az ember, érezhetően más lényé formálódunk, alakulunk át. Megerősödve testben s lélemben, valóságos gyógyít annak a számára, aki foglalkozik méhekkel. Valósággal rákényszerül az ember a nyugodtabb tevékenységre, amikor előre megfontolandó, mit - mikor - miért tesszem ide vagy amoda? Ellenkező esetben megboszulom magam ideges-nyugtalan magatartással. Felér egy idegszanatóriummal a méhesbe való tartózkodás és annak lakóival való bibelődés. Ennyi sok jó felismerése után nagyon csodálkozom, hogy vannak méhészek, pusztán emberi gyarlóságból máról - holnapra eltudnak válni "kedvenceik"-től. Édesapánnál ennek ellenkezőjét tapasztaltam, mert esetleg valami kellemetlenség érte avagy csalódott méhei szorgos munkáinak eredményében. Mindenkor mindenre talált okozati összefüggést. Éppen ezen jó tulajdonságánál fogva választottam példaképül és rajta keresztül szerettem meg a méheket s ezzel a méhészkedést. Amit tudok, azt Édesapámtól sajátítottam el, aki bármikor bátran, minden védőeszköz nélkül megy a méhesbe méhei közé. Valósággal élvezem mindenkor szakmai előadásait a méheiről s általában a méhészet-ről nagy lelkesedéssel mesél s közben engem oktat s tanít a méhészkedés mesterségaira. Jó a társaságában lenni, de meg is értjük egymást vitáink során. Mindig mondja: A méhészet jövedelmezősége vidék, év és termelési ág szerint változik. Az átlagos méztermés családonként 5-6 kg. körüli, némely években még kevesebbre süllyed vagy 8-10 kg-ra emelkedik. A szakszerűen kezelt méhesben a helyzet kedvezőbb. Fejlett termelő családtól valamirevaló évben 10-30 kg. mézet lehet várni vidék szerint. Jól sikerült éveinkben akácvirágzáskor 50 kg-os sulygyarapodás nem ritkaság, de 80-100 kg-os átlagos eredmény is volt. Tudatában kell lenni annak, hogy vannak átlagosan jó és jobb évek, de gyengékekkel is kell számolni.

A méh megismerése szempontjából fontos részleteiben ismerni ezt.

A házi méh félelmetes védekezője a fullánkja nemcsak szur a dolgozó méh, hanem mérgez is, mert a fullánkhöz méregmirigy is kapcsolódik. A méh-méreg daganatot és fájó viszketegséget okoz az emberen. A méhek három fajtája közül csak a munkás méh szokott szurni. Az anyát nyugodtan a kézbe lehet fogni, nagy ritkaság, hogy megszurja az embert. Aherének nincs fullánkja. A fullánk nagyon bonyolult szerkezet. Azt a részét, mely bőrünkbe nyomul, három fűrészestőr alkotja. Ugy illeszkednek egymás mellé, hogy közöttük a méreg vezetésére csatorna maradjon. A felső tőr vályuhoz hasonlóan hajlott. Medre lefelé néz. Peremén nyulik végig a többi: a két szurony, egymással hosszában érintkezik és a vályut alulról csővé egészíti ki. A szuronyok föl-váltva előre-hátra lökődnek és úgy a sebbe húzzák a vályut. A szuronyok minden előretolásakor méreg fecskendeződik a sebbe a három körközötti csatornán. A munkás méh fullánkja szuráskor legtöbbször kiszakada testből. A fullánkját vesztett méh elpusztul. Sokszor hamarosan vége van, néha azonban hétig is bírja. Az anya fullánkja is fűrészest, mégsem szakad ki, mert olyan erősen kapcsolódik a testhez, hogy legyőzheti a fűrészfogakellenállását. A fullánkot ki kell húzni a sebből. Ketzőre kell ügyelni: első a méh kiszakadt fullánkja tovább működik. Szuronyai egyre beljebb húzzák a bőrbe és közben mindig mérget is szivattyuznak: A fullánkhöz csatlakozik a méreghólyag. Ugy kell a fullánkot eltávolítani, hogy a méreghólyagot nyomás ne érje, különben tartalmát egyszerre belaszajtolnánk a sebbe. A méhek megfékezésére füstölést használunk. Kisebb munkát a dohányos ember cigarettával intézi el. A füstölő készülék kényelmesebb, eredményesebb és jobb. Nagyobb műveletkor nem is ajánlatos mellőzni. /6-os kép, 4-es kép/

A továbbiakban személyes észrevételeimet közlöm: A kaptár kapujában a kijárónyilásnál munkásméhek sűrűnek-forognak. Az érkező munkások egy részének a hátsó lábán színes csomócskát látunk: A porzókból gyűjtött virágport. Egy méh fényes barna csomót cipel a lábán, rügyekről gyűjtött ragasztót. Lakásuk házagait tapasztja be vele. A legtöbb méh rakomány nélkül érkezik. Vízet vagy nektárt hoz beléne erre használatos részében, mézhólyagjában. A kijáróban munkások tanácskoznak, vesztegelnek. Némelyik ivben görbitve testét és szárnyát sebesen rezgeti: szellőztet. M-sok fejfel fordulnak kifelé, szemben fogadják az érkező méheket: ezek az örök. A családhoz tartozó méheket szagukról ismerik meg. Ha feljűk bökünk, potrohukat magasra emelik és fullánkjukat kiöltik. Mellettük szintén föltartja potrohát egy méh, de potroha végét lecsapja, szárnyát meg rezgeti. Barnaszínű vékony hártvás félhold jelenik meg hátán, a lecsapott utolsó gyűrű tövével, az illatmirigynél. Ez a méh nem veszedelmes. Örömet fejezi ki és illatával ad társainak jelet. Egy méh üggyél-bajjal cipel valamit kifelé. Elpusztult társát hurcolja. A kaptár előtt ledobja. Ez a temetés. Ugyanígy viszik ki a szemetet is. Sok ember példát vehetne a hártvás szárnyu, szorgalmas lényektől.

Bármennyire szépíteni és eszményivé tenni a méhészkedést, szükségtelen, ennek a mesterségnek vannak árnyoldalai is, melyek néha elkeserítik a méhészt. Sajnálja szorgalmas barátait s nem utolsósorban önmagát is. Ez utóbbi állapot mindegyike akkor áll elő, amikor a legelő avagy a táplálék beszerzését biztosító területek aszályossá válnak. Most a méhész a méhlegelő hiányának és az időjárás mostohatóságának ellensúlyozása azzal, hogy a méhész ideiglenesen más vidékre szállítja méheit. A földet művelő ^{közhöz} kötött: a szárazság vagy sok eső s más egyéb elemi csapások ellen tehetetlen. Viszont a méhész függetlenebb, mert ő megkeresi méheivel a Kedvező vidéket. Vándorolni lehet I, szükségből, a méhek megmentésére, ha a helybeli legelő tönkre megy/pl. ha elfagy az akác, letakarítják, kaszálják a rétet, eső híján nem fejlődik ki vagy nem mézrel a tarlóvirág/II, tervszerűen, a termelés fokozására, előre bázillesztve a családok évi kezelésének rendjében. Magyarországon sok vidékén csak tervszerű vándorlással lehet jövedelmezően méhészkedni. Serkentő vándorlásnak mondjuk, ha csak a család fejlődését biztosítjuk vele, termelő vándorlásnak, ha mézfőlöszleg a közvetlen cél. A vándorlás a többtermelés legfontosabb és leghatásosabb és a legcélravezetőbb módszere. Ha jól sikerül, egy évben több és eredményét is ellehet érni. Gyengébben sikerült vándorláskor is kecségtet az a haszon, értéktöbblet, hogy a családok bőséges mézkészlettel és a fiasítás nekilendülése miatt sok fiatal méhkel, tehát kedvezően indulnak a télre. Van ennek a vándorméhészkedésnek kockázata, amikor utközben a méhcsaládok elpusztulhatnak vagy a méhek egy fészének elhullása miatt meggyengülhetnek. A jó termelés nem biztosít a kedvezőnek ígérkező legelő csalódást okozhat A fertőző betegségek elhurcolására nagyobb az alkalom. A vándorlás fokozza méz mennyiségét, de nem szolgálja mindig a minőséget. A mézet korán elszedik, habár nagy kaptáraikban van még hely, de üres mézkamrával biztosabban, sikeresebben, könnyebben és a kisebb súly miatt olcsóbban vándorolhatnak tovább, más legelőre. A vándorméhésznek elszaporodása, egyre növekvő száma azonban azt biztosítja, hogy a méhészkedés több évi átlaga vándorlással nagyobb, mint a helyben, így a befektetett munka jól kamatozik. A költségek csökkentésére és egyéb szempontból is több kisebb méhész társulhat, így a vasuti kocsis, teherkocsi költsége megoszlik. Vándorláskor nagy a jelentősége a kollektív méhészkedésnek.

A méhészkedés gyönyörű, üdítő s egyéb gyönyörködtető szórakoztatásánál fogva és néha fáradságos munkáinak gyümölcse a méz begyűjtése a pörgetés, a mézet a lépekből ki kell üríteni/pörgetni/szűrni, tartályba öntve raktározni- A mézet kezdetlegesen kézzel nyomkodva, sajtolással, csurgatással, olvasztással, vagy vízben oldva választják külön a léptől. A lép megsemmisül és a méz minősége is kevésbé értékesé válik. Ma már csak maradi méhész dolgozik így, vagy olyankor folyamodnak hozzá, amikor a mézet pl. kristályosodása miatt nem lehet másképpen kiüríteni. A sajtolással és régies eljárással nyert mézet csak "másodrendű"-és "harmadrendű" jelzéssel szabad értékesíteni. A mézet ma pörgetőgéppel csapolják ki a sejtéből. A lép megmarad, újra használható, tehát a termelés olcsóbbodik és a méz édes értéke sem csökken. A pörgetőgép lényeges részei: A méz fölfogására szolgáló tartály, és a benne forgó kosár a lépek számára és a hajtó szerkezet. A méz a kosár hajtásakor a külső oldalból csapódik ki. A belső kiürítéskor meg kell fordítani a lépet. Tartályból a kisajtott mézet bádog kannába kell önteni s azokban kell a továbbiakban tárolni. A pörgetés előtt a fődött sejteket föl kell nyitani késsel vagy fedelező villával. Tanácsos a fellazított, felnyitott lépeket azonnal a pörgetőgépbe helyezni egyenletesen, ellenkező esetben nem sikerülhet kellő eredménnyel, jól a pörgetés. A méz pörgetésénél előfordulhat, hogy a frissen pörgetett mézben apró levegőbuborékok, viaszdarabkák, finoman eloszlott virágporszemek, sokszor pedig méhek, méhálcsák, viaszmolyhernyók és egyéb szennyezések is vannak. A mézet lefödelezéssel és szüréssel tisztíthatjuk. A legtöbb idegen részt egy idő múlva fölemelkedik a méz felszínére és le lehet kanalizálni. A mézet tehát nem kell okvetlenül szűrni. Minél alacsonyabb a hőmérséklet, annál lassabban tisztul. Tehát a szűrésre meleg helyiség szükséges. A pörgetés és a szűrés egymástól független, a méz lassu leszivárgása a pörgetést nem hátráltathatja. Megjegyzendő, hogy a kristályos méz tápláléértéke változhatlan. A pörgetés alkalmával felgyülemlött réteggel/pépiessen; sankóval/ a méheket lehet etetni, semmi nem vesztet kárba, ha elég ügyesek vagyunk s tdkarékoskodunk mindennel; az anyaggal s az idővel. Különböen ez mindenre éfvényes..

2-es kép, 3-as kép, 7-es kép, 8-as kép.

Időközönként át kell vizsgálni az egész méhest, de az arra szoruló egyes családokat többször is meg kell nézni. A méhcsaládok tavaszi átvizsgálását az időjárástól függően, általában március második felében kell elvégezni. Nagyon fontos feladat meggyőződni arról, hogy a májcsaládnál megkezdődött-e az anya fiasítása. Amennyiben nem találunk napos fiasítást, petét, úgy a családot tüzetesebben kell átnézni. Ha megállapítást nyer, hogy az anya hiányzik, úgy a családot egyesíteni célszerű a szomszéd családdal. A méhcsaládok átvizsgálása után április első napjaiban $20-25^{\circ}\text{C}$ -hőmérsékletnél el kell végezni, a családok által keletkezett szennyeződések kitakarítását, s az oldal takarítások szemét, szalma, széna s egyéb tisztátalanságok eltávolítását, helyére a teletéskor kiszedett keretet kell elhelyezni. Az átvizsgálás, takarítás, keretekkel való feltöltés után április végén, május elején, -ha a méhállományunk közelében nincs, repcére kell vándorolni. A mezőgazdasági üzemek nagy tömegben, nagy területen termelnek repcét, mely nagyon jó méhlegelő. Kedvező időjárás esetén repce terméskor sok mézet pörgethetünk. Másik szempontból is fontos, ilyenkor a télen legyengült családaink jól felerősödnek az akác virágzásra, amikor 15-20 kg. nagyértékű mézet pörgethetünk. Családjaink átvizsgálása mindenkor célszerű, mert az erősebb s több hozamra képes. Az erősebb családtól el lehet venni 1-2 keret fiasítást amivel erősítjük a gyengébb családot. Így tehát az akácra kiegyensúlyozott állományal tudunk mézeltetni. Nagyon fontos, hogy akác virágzás előtt 10 nappal az anyákat a családtól elvenni és anyazárkába tenni. Így elérjük, hogy a jól kezelt, erős méhcsaládoknál a kikelt fiasítás után, megfelelő hely lesz az akácméz tárolására. Az akác virágzás alatt családjaink addig új anyát nevelnek. Akác mennyiségétől majd az időjárástól függően 2-3 esetben lehet pörgetni. Családonkinti összes hozam 30-60 kg. is lehet. Igaz nem kis veletörődés, lelkiismeretes gondoskodás veletörődés mindenkor haszonnal jár. Minden az akarattól is függ. A méhésznek a tornyosuló nehézségek idején, mint mindig merésznek, bátornak kell lennie. A jó méhésznek az akaratan s egyéb hajlamainál fogva sok tapasztalattal is kell rendelkeznie a tudás mellett. El kell találnia a vidék méhlegelőjéhez illő kezelést s jó védelemforrást. Két vidéken más-más módszerrel lehet méhészkedni. Megfontolandó, hogy rossz méhtől, néptelen családtól sosem várhatunk eredményt. Összegezve, a sikerhez szükséges: Méhlegelő, vagyis mézet és virágot adó virágok. Kedvező időjárás, tudás, jó anya, jó méh, alkalmas méhlikás: kaptár.

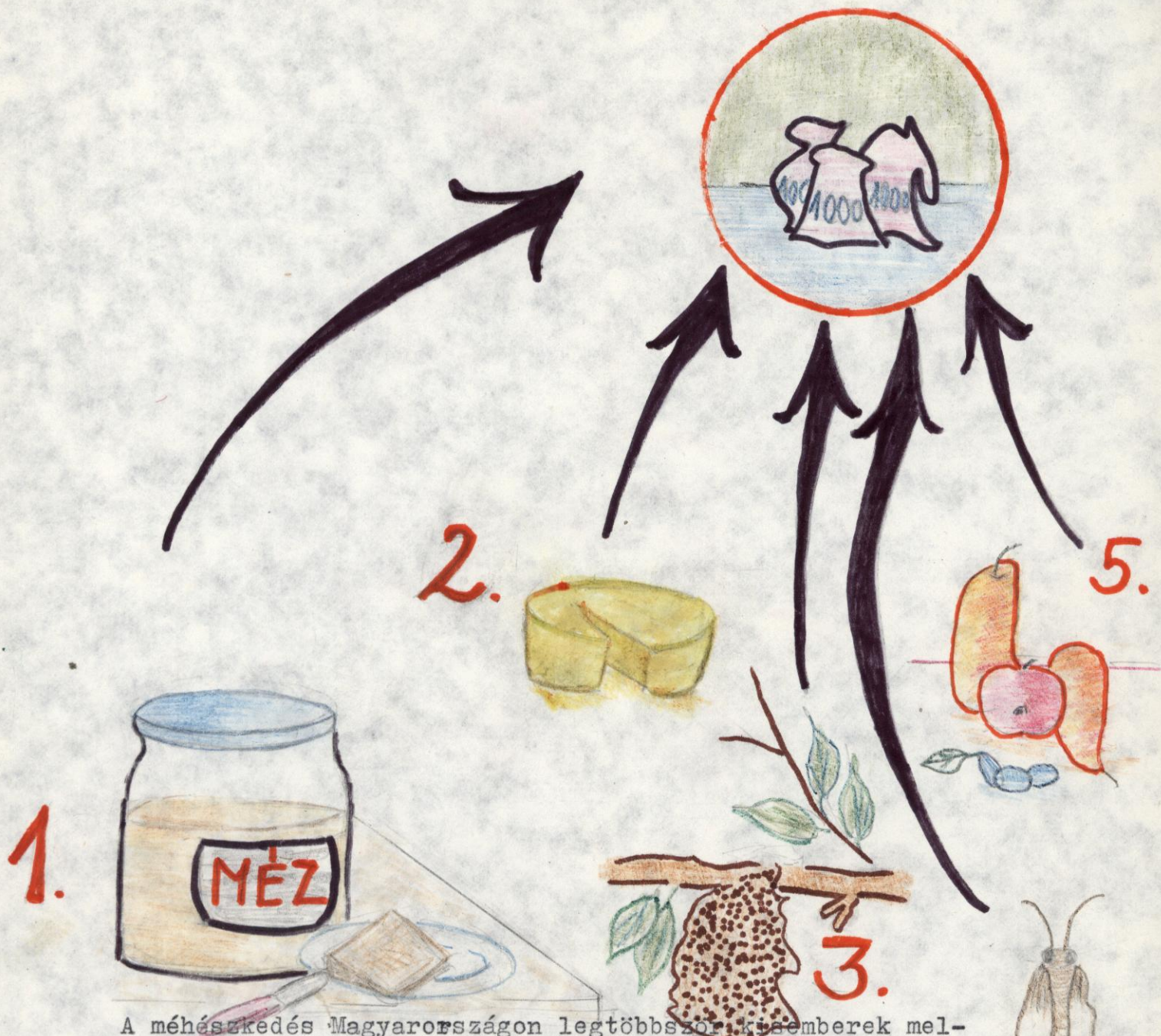
A vándorlásról már többször tettem említést, csak kimaradtak azok a fontos helyek, amelyek vándoroltatásra s a méhek elhelyezésére alkalmasabbak. Tehát a nagy méhészzettel rendelkezők, méheket igazán kedvelők elvándorolnak. Hazánk alkalmasabb tájaira, ahol a méhészkedésre jobbak a feltételek és minden tekintetben nagyobb jövedelmet biztosít, mint otthon, eredeti helyén. Hazánk déli akácosaiban virágzik először az akác, az elvirágzás előtt vándorolnak, Zala Vas megye akácosaiba a méhészek. Az akác elvirágzása után a családokat átnézni, meg kell tüzetesen vizsgálni, hogy van-e minden családnál anya? A hordási idő alatt nagyon sok méh pusztul el s itt kell az utánpótlás, hogy családjaink népesek legyenek. Amennyiben nem sikerült az anyásítás, vagy újabb kísérletet teszünk napos keret, mely petés s alkalmas az anyanevelésre vagy a zárkába zárt anyát engedjük ki a kis családhoz. Ugyelnünk kell az anyanevelésre, mivel álnyáássá válhat a család. Ez azt jelenti, hogy egy dolgozó méh kezd el petézni, mely here fiasítást petéz s ezzel tönkre megy a család és a bepetézett keretek. Méheink nyári legelője a szelidgesztenye, hársvirág, a buzavirág, a napraforgó és ősszel a szolidági. Augusztus végén és szeptember elején újból elkezdjük tüzetesen átvizsgálni méhészetünket és előkészítjük családainkat a telelésre. Megállapítjuk a családok mézkészletét s úgy alakítjuk ki etetéssel a készletet, hogy családonként 10-15 kg. legyen a készlet. A betelelés után leszedjük a családoktól az etetőket és a felesleges kereteket. A keretek helyére zárókeretet teszünk majd ezután a keletkezett üres helyet szénával vagy szalmával béleljük. A keretek fölé takaróhoz kátránypapírt helyezünk. Erre teszünk a rostaszövetet s erre több rétegű papírt helyezünk el. A kijáró nyílásokat fogas s szűkítővel látjuk el védekezésül, hogy az egerek ne tudják zavarni a telelő s nyugalomban lévő méheket. Ezzel be is fejeződik a méhész éves tevékenysége és várja, hogy jól vészeljék át a téli időszakot. A lelkiismeretes jó méhész nem nyugszik meg, ha el is végzett méhei körül minden munkát a beteleléskor, hanem mindig állandóan és következetesen áberen őrködik a méhesénél. Így bármi előadódik a legcsekélyebb változást, rendellenességet észreveszi s igyekszik azonnal közbelépni, segíteni. Így aztán nem érhetik különösebb meglepetések tavasszal amikor felbontja egyik vagy másik kaptárt. Öröme lesz kezdéskor de az egész év folyamán is boldog, elégedett lesz, mert mindent megtett.

Miután sok mindent felsoroltam a méhészkedéssel, méhekkel kapcsolatban, de a méhek betegségeiről s ezzel kapcsolato tennivalókról az alábbiakban szólok:

Ha valamely szervünk, szerverendszerünk nem működik kellőképpen, megszűnik a rendes működés megbetegszünk. Ugyanezt mondjhatjuk a mézelőgéhre is. A betegség egy része fertőző, egyik méhről terjed a másikra. A méh fertőző betegségeinek okozói baktériumok és bacilus. A leggyakoribb betegségeik a méheknél, amájusi vész. A méh vastagbelét nem tudja kiüríteni, vagy csak igen nehezen. Kimászik a kaptárból, de nem tud repülni, földre pottyan, szaladgál, reszket és elpusztul. Ha ürül, ürüléke sűrű és zsinoszerű. Kisebb-nagyobb elhullás után magától is megszűnik. Súlyos esetekben híg meleg cukorszörppel kell itatni a méheket. Betegségük a hasmenés még, amikor a méhek a kaptárban ürítkeznek vérhasnak is mondják. Leggyakrabban a telelés végén van. Ismertetője, a keretléciken elpotyogtatott barna ürülék vagy az összeszennyezett méhekről ismerjük fel. Hosszas bezáráskor is jelentkezik a hasmenés. Sok víz jut a méhek belébe. A hasmenéssel fertőzött sejteket lekaparjuk az ürüléket néhány méhvel el kell küldeni a gödöllői Méhészeti Osztálynak s az intézet tanácsa szerint kell cselekedni. Vannak sajnos még egyéb betegségeik a méheknek pl. a gombásodás, bénulás, Paratfusz, Vérbetegség. Melyik milyen és micsoda, csak gyakorlott és régi méhész tudná megmondani. Az egyes betegségeknél nemcsak külső ismertető jelei vannak, hanem a méhek viselkedéséből, magatartásából lehet következtetni az egyes ismertebb betegségekre. A családok kora is fontos értékmérő a betegségek megállapításánál. Egy az irányadó, a méheket állandóan és következetesen kell figyelni, gondozni. Amikor észre vesszük nagyobb pusztulást, azonnal gyakorlottabb méhész tanácsát kell igénybe venni vagy felkeresni a legközelebbi méhész Szakcsoport, ahonnan megkapjuk a gyors segítséget, kellő és szakemberi utbaigazítást a további tennivalókat illetően. A növényvédőszeres is elég nagy mértékben hozzájárulnak a méhek megbetegedéséhez. Hozzáértéssel hatásukat bizonyos mértékben csökkenteni lehet, ha nem virágzáskor permeteznek, poroznak ha a gyümölcsök alatt lekaszálják a fűvet, ha a méhek itatásáról gondoskodnak, a növényvédőszeresekhez méhriasztó anyagot kevernek. Az egyes méhebetegségeknél, mint a fentiekben mondtam, leghelyesebb méhészeti Társulásokhoz, Szakcsoportokhoz tanácsos fordulni avagy a gödöllői Méhészeti Osztálytól kérni tanácsot, utbaigazítást. Az ilyen eljárás mindenkor egyéni kötelesség és az országos érdek is megkívánja. Aki nem törődémségből, hanyagságból elmulasztja kötelességét, vét önmagának s az egész Társadalomnak lelke rajta.

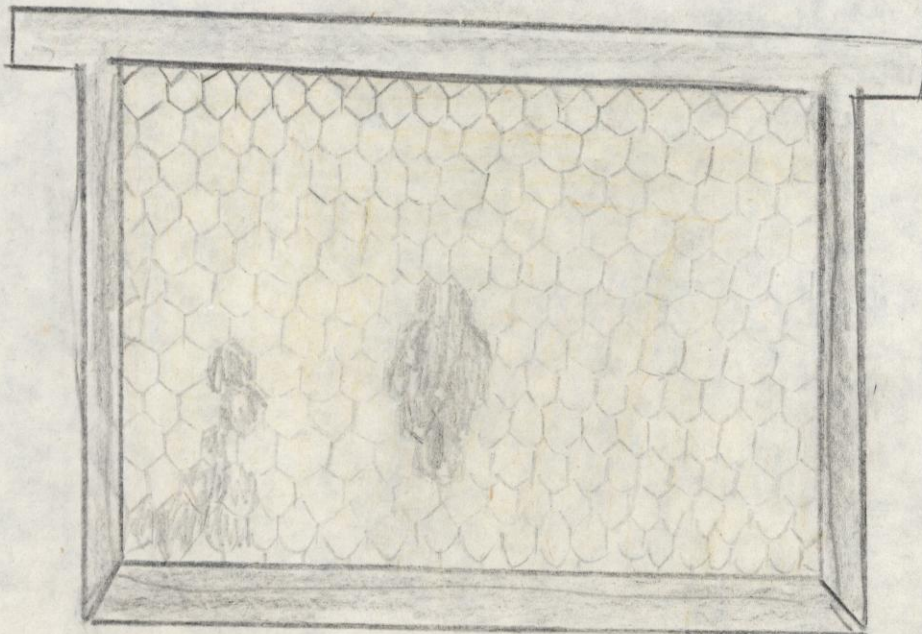
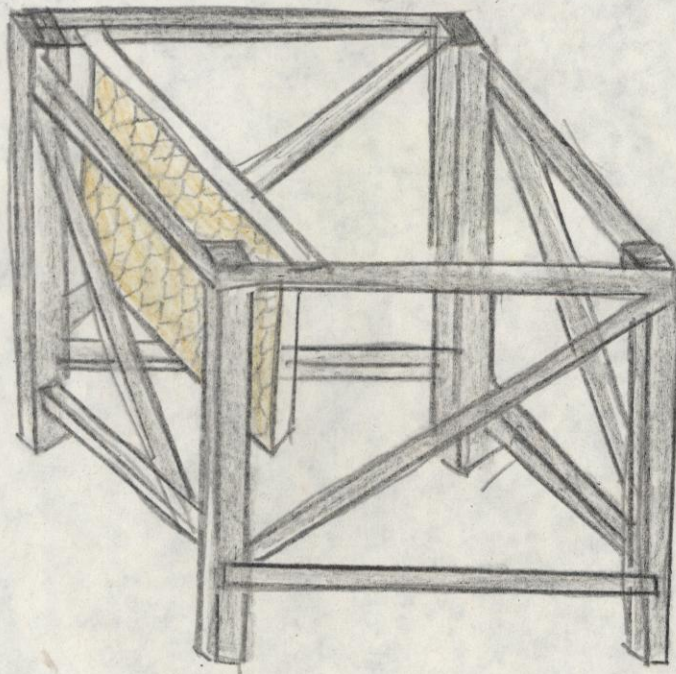
.Bármennyit tanulmányozzuk a méheket, mindig újabb valamit fedezünk fel vagy a küllemén vagy mozgásán, külső megnyilatkozásán. Alkalmazkodási képességük s figyelmük elsőrendű. A lépen mászkáló méhet figyelve mind egyformának hiszük, pedig a munkások különfélék. Az egyik halvány páncélú, szőre szürke csapzott. Nemrég kelt ki bölcsőjéből. Ellenben a másik szőre már rendezett, de a színe nem érte el a végleges árnyalatát. Az ilyen méh már néhány órára munkásságuknak nagyhatású, de nem egyedüli szabályozója. A fiatalok belső munkával foglalkoznak, az idősebbek rendszerint kint dolgoznak. Munkabeosztás rendszeresen következetes. Ha kell az idősebb méhek is végezhetnek belső munkát és a fiatalok külső munkára térnek át, bár nem biztos, hogy feltudnak tökéletesen és megerőltetés nélkül teljesíteni.

A méhészkedés Magyarországon legtöbbször kisemberek mel-
lékfoglalkozása. Sokszor azonban jobban jövedelmez, mint a
méhész főfoglalkozása. Csupán méhészkedésből kevesen élnek.

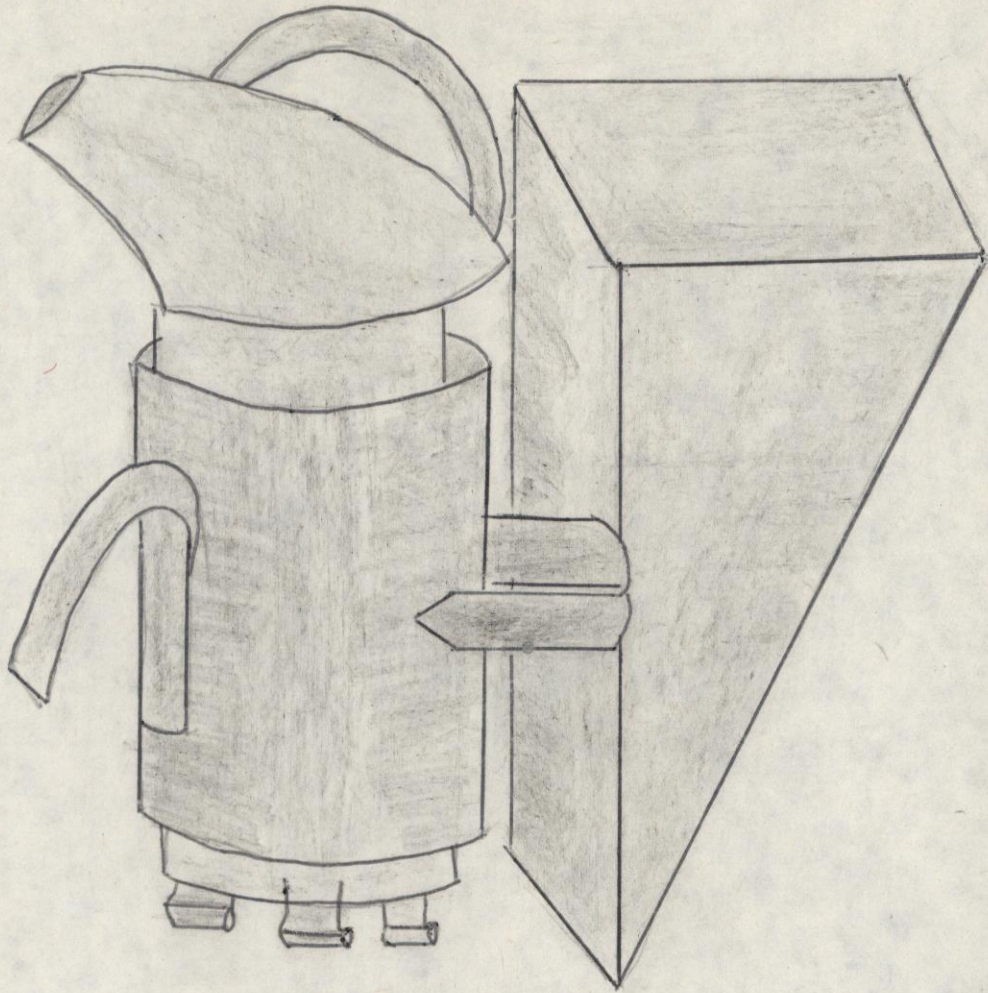
A méhészet jövedelmének forrásai: 1. Méz. Magyarországon ez a legfon-
tosabb. 2. Viasz. Használják a méhészetben műlépnek, sokat fogyaszt a
vegyipar, a gyógyszer- és piperecikkgyártás. 3. A raj. /a méhcsalád
szaporulata/sokat veszített jelentőségéből. A rajoztatásra kevesebb vi-
dék alkalmas, mint méztermelésre. 4. Az anyanevelés és eladás jövedel-
mező, de ez kíván a legtöbb tudást, legnagyobb pontosságot, legszigo-
rubb időbeosztást. 5. Méz. és viasz feldogozása, műlépkészítés, mézelő
növény magjának termelése kiegészítheti a méhészet jövedelmét, de
nem tartozik a méhészkedéshez.

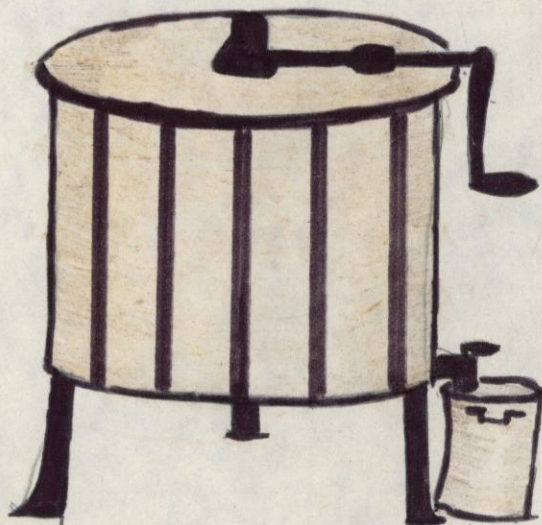
6-os kép

5.lap

2-es kép

7. lap

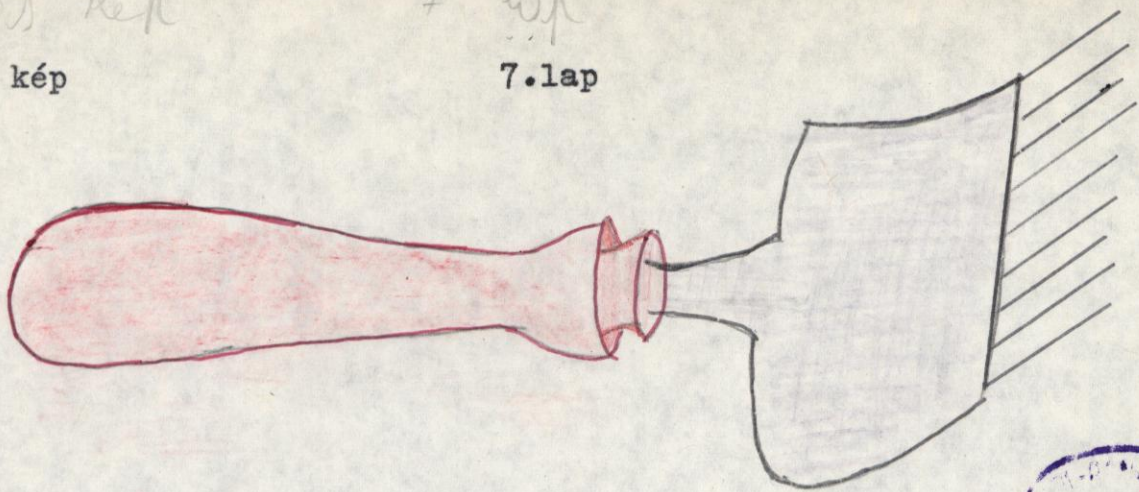

8-es kép

8-as kép

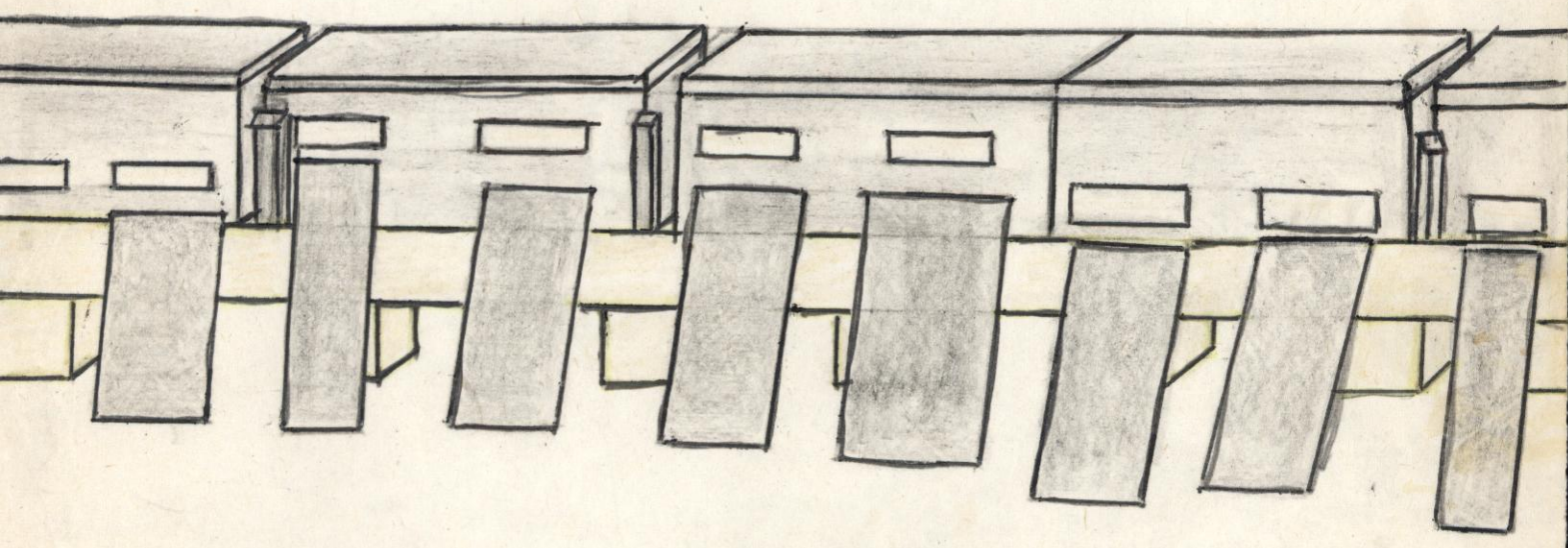
7. lap

7.lap

1-es kép

5.lap

4-es kép

4-es

5.lap

5. lap

